KOMISSION ASETUS (EY) N:o 2658/2000,
annettu 29 päivänä marraskuuta 2000,
perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta erikoistumissopimusten ryhmiin
(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen,

ottaa huomioon perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta sopimusten, päätösten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin 20 päivänä joulukuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2821/71 [1], sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisasiakirjalla, ja erityisesti sen 1 artiklan 1 kohdan c alakohdan,

on julkaissut luonnoksen täksi asetukseksi [2],

on kuullut kilpailunrajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevää neuvoa-antavaa komiteaa,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Asetuksen (ETY) N:o 2821/71 nojalla komissiolla on toimivalta asetuksia antamalla soveltaa perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohtaa (entinen 85 artiklan 3 kohta) tiettyihin 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen sellaisten sopimusten, päätösten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin, jotka liittyvät erikoistumiseen, mukaan lukien sen toteuttamiseksi tarpeelliset sopimukset.

(2) Asetuksen (ETY) N:o 2821/71 nojalla komissio on antanut perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta erikoistumissopimusten ryhmiin 19 päivänä joulukuuta 1984 asetuksen (ETY) N:o 417/85 [3], sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 2236/97 [4]. Asetuksen (ETY) N:o 417/85 voimassaolo päättyy 31 päivänä joulukuuta 2000.

(3) Uuden asetuksen olisi täytettävä kaksi vaatimusta, kilpailun tehokkaan suojelun varmistaminen ja riittävän oikeusvarmuuden tarjoaminen yrityksille. Näihin tavoitteisiin pyrittäessä olisi otettava huomioon tarve yksinkertaistaa mahdollisimman paljon hallinnollista valvontaa ja oikeudellisia puitteita. Markkinavoiman jäädessä tietyn rajan alle 81 artiklan 3 kohdan soveltamisen kannalta voidaan yleensä olettaa, että erikoistumissopimusten myönteiset vaikutukset ylittävät kilpailuun kohdistuvat kielteiset vaikutukset.

(4) Asetuksessa (ETY) N:o 2821/71 edellytetään, että komission poikkeusasetuksessa määritellään niiden sopimusten, päätösten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmät, joihin sitä sovelletaan, täsmennetään ne rajoitukset tai ehdot, joita sopimuksissa, päätöksissä tai yhdenmukaistetuissa menettelytavoissa voi olla taikka joita niissä ei sallita, ja ne ehdot, jotka sopimuksessa, päätöksessä tai yhdenmukaistetussa menettelytavassa on oltava, taikka muut edellytykset, jotka on täytettävä.

(5) On tarkoituksenmukaista luopua poikkeukseen oikeuttavien ehtojen luettelemisesta ja korostaa enemmän sellaisten sopimusten ryhmien määrittelemistä, joille myönnetään poikkeus tiettyyn markkinavoimaan asti, ja sellaisten rajoitusten tai ehtojen erittelemistä, joita tällaisiin sopimuksiin ei saa sisältyä. Tämä vastaa taloudellisiin näkökohtiin perustuvaa lähestymistapaa, jossa arvioidaan sopimuksen vaikutusta merkityksellisiin markkinoihin.

(6) Perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamiseksi asetuksia antamalla ei ole tarpeen määritellä niitä sopimuksia, jotka voivat kuulua 81 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Arvioitaessa yksittäisiä sopimuksia 81 artiklan 1 kohdan perusteella olisi otettava huomioon useita tekijöitä ja erityisesti merkityksellisten markkinoiden rakenne.

(7) Ryhmäpoikkeuksesta saatava etu olisi rajoitettava niihin sopimuksiin, joiden voidaan riittävällä varmuudella olettaa täyttävän 81 artiklan 3 kohdan edellytykset.

(8) Tuotantoa koskevat erikoistumissopimukset edistävät yleensä tavaroiden tuotannon tai jakelun parantamista, koska asianomaiset yritykset voivat keskittyä tiettyjen tuotteiden valmistukseen ja siten toimia tehokkaammin ja toimittaa tuotteet edullisemmin. Palvelujen tarjoamista koskevien erikoistumissopimusten voidaan myös katsoa yleensä johtavan samanlaisiin parannuksiin. On todennäköistä, että tehokkaan kilpailun vallitessa kuluttajat saavat kohtuullisen osuuden saavutettavasta hyödystä.

(9) Tällaisia etuja voi koitua sopimuksista, joiden perusteella yksi osapuoli luopuu tiettyjen tuotteiden valmistamisesta tai tiettyjen palvelujen tarjoamisesta toisen osapuolen hyväksi (toisen osapuolen erikoistuminen), joiden perusteella kukin osapuoli luopuu tiettyjen tuotteiden valmistamisesta tai tiettyjen palvelujen tarjoamisesta toisen osapuolen hyväksi (vastavuoroinen erikoistuminen) taikka joiden perusteella osapuolet sitoutuvat valmistamaan tiettyjä tuotteita tai tarjoamaan tiettyjä palveluja yhteisesti (yhteinen tuotanto).

[1] EYVL L 285, 29.12.1971, s. 46.
[2] EYVL C 118, 27.4.2000, s. 3.
[3] EYVL L 53, 22.2.1985, s. 1.
[4] EYVL L 306, 11.11.1997, s. 12.

(10) Koska muiden kuin kilpailijoiden välillä tehtyihin toisen osapuolen erikoistumista koskeviin sopimuksiin voidaan soveltaa EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin 22 päivänä joulukuuta 1999 annetun komission asetuksen (EY) N:o 2790/1999 ([1]) mukaista ryhmäpoikkeusta, tämän asetuksen soveltaminen toisen osapuolen erikoistumista koskeviin sopimuksiin olisi rajoitettava koskemaan ainoastaan kilpailijoiden välisiä sopimuksia.

(11) Yritysten välisten kaikkien muiden sopimusten, jotka koskevat edellytyksiä, joiden mukaisesti ne erikoistuvat tavaroiden ja/tai palvelujen tuotantoon, olisi kuuluttava tämän asetuksen soveltamisalaan. Poikkeusasetusta olisi sovellettava myös sellaisiin erikoistumissopimusten määräyksiin, jotka eivät ole kyseisten sopimusten pääasiallinen tavoite mutta jotka liittyvät suoraan niiden soveltamiseen ja ovat sen kannalta välttämättömiä, sekä tiettyihin näihin liittyviin osto- ja markkinointijärjestelyihin.

(12) Sen varmistamiseksi, että erikoistumisen edut toteutuvat ilman että yksi jatkojalostusta hoitavista osapuolista poistuu markkinoilta, tätä asetusta olisi sovellettava toisen osapuolen erikoistumista koskeviin sopimuksiin ja vastavuoroisiin erikoistumissopimuksiin, jos niihin sisältyy toimitus- ja ostovelvoitteita. Velvoitteet voivat olla luonteeltaan yksinomaisia, mutta tämä ei ole välttämätöntä.

(13) Kun osallistuvien yritysten markkinaosuus merkityksellisistä markkinoista ei ylitä 20 prosenttia, voidaan olettaa, että tässä asetuksessa määritellyt erikoistumissopimukset yleensä johtavat taloudelliseen hyötyyn mittakaavaetujen tai laajuuden taikka parempien tuotantotekniikoiden muodossa ja antaa kuluttajille kohtuullisen osan saavutettavasta hyödystä.

(14) Tällä asetuksella ei saisi myöntää poikkeusta sopimuksille, joiden sisältämät rajoitukset eivät ole mainittujen myönteisten vaikutusten saavuttamisen kannalta välttämättömiä. Tämän asetuksen mukaista ryhmäpoikkeusta ei lähtökohtaisesti tulisi soveltaa tiettyihin kolmansilta perittävien hintojen vahvistamista, tuotannon tai myynnin rajoittamista sekä markkinoiden tai asiakkaiden jakamista koskeviin vakaviin kilpailunvastaisiin rajoituksiin asianomaisten yritysten markkinaosuudesta riippumatta.

(15) Markkinaosuuden rajoittaminen, tiettyjen sopimusten rajaaminen poikkeusten ulkopuolelle ja tämän asetuksen mukaiset edellytykset riittävät yleensä varmistamaan, että osallistuvat yritykset eivät voi poistaa kilpailua kyseisten tavaroiden tai palvelujen merkittävältä osalta sellaisten sopimusten avulla, joihin ryhmäpoikkeusta sovelletaan.

([1]) EYVL L 336, 29.12.1999, s. 21.

(16) Erityistapauksissa, joissa tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvalla sopimuksella on kuitenkin 81 artiklan 3 kohdan vastaisia vaikutuksia, komissio voi peruuttaa ryhmäpoikkeuksesta saatavan edun.

(17) Jotta helpotetaan sellaisten erikoistumissopimusten tekemistä, jotka voivat vaikuttaa osallistuvien yritysten rakenteeseen, tämän asetuksen voimassaoloajaksi olisi vahvistettava 10 vuotta.

(18) Tämä asetus ei rajoita perustamissopimuksen 82 artiklan soveltamista.

(19) Yhteisön oikeuden ensisijaisuusperiaatteen mukaisesti mikään kansallisen kilpailulainsäädännön soveltamiseksi toteutettu toimenpide ei saisi rajoittaa yhteisön kilpailusääntöjen yhdenmukaista soveltamista yhteismarkkinoilla eikä kyseisten sääntöjen soveltamiseksi toteutettujen toimenpiteiden vaikutuksia, mukaan lukien tämä asetus,

ON ANTANUT TÄMÄN ASETUKSEN:

1 artikla

Poikkeus

1. Julistetaan perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan nojalla, etta perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tässä asetuksessa säädetyin edellytyksin seuraavanlaisiin kahden tai useamman yrityksen, jäljempänä 'osapuolet', välisiin sopimuksiin, jäljempänä 'erikoistumissopimukset', joiden mukaisesti kyseiset yritykset erikoistuvat tuotteiden tuotantoon:

a) toisen osapuolen erikoistumista koskevat sopimukset, joiden perusteella osapuoli sitoutuu lopettamaan tiettyjen tuotteiden tuotannon tai pidättymään niiden tuotannosta ja ostamaan kyseiset tuotteet kilpailevalta yritykseltä, joka puolestaan sitoutuu tuottamaan ja toimittamaan ne; tai

b) vastavuoroiset erikoistumissopimukset, joiden perusteella kaksi tai useampi osapuoli sitoutuu vastavuoroisesti lopettamaan tiettyjen eri tuotteiden tuotannon tai pidättymään niiden tuotannosta ja ostamaan kyseiset tuotteet toisilta osapuolilta, jotka puolestaan sitoutuvat toimittamaan ne; taikka

c) yhteistä tuotantoa koskevat sopimukset, joiden perusteella kaksi tai useampi osapuoli sitoutuu tuottamaan yhdessä tiettyjä tuotteita.

Ensimmäisen alakohdan poikkeusta sovelletaan siinä määrin kuin kyseiset erikoistumissopimukset sisältävät 81 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvia kilpailunrajoituksia.

2. Edellä 1 kohdassa säädettyä poikkeusta sovelletaan myös erikoistumissopimusten määräyksiin, jotka eivät sisällä kyseisten sopimusten pääasiallista tavoitetta, mutta liittyvät suoraan niiden soveltamiseen ja ovat sen kannalta välttämättömiä, kuten määräyksiin, jotka koskevat immateriaalioikeuksien luovuttamista tai käyttöä.

Tämä ei kuitenkaan koske määräyksiä, joilla on sama tavoite kuin 5 artiklan 1 kohdassa luetelluilla kilpailunrajoituksilla.

2 artikla

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

1) 'sopimuksella' sopimusta, yritysten yhteenliittymän päätöstä tai yhdenmukaistettua menettelytapaa.

2) 'osallistuvilla yrityksillä' erikoistumissopimuksen osapuolena olevia yrityksiä ja niihin sidossuhteessa olevia yrityksiä;

3) 'sidossuhteessa olevilla yrityksillä'

   a) yrityksiä, joissa osapuolella välittömästi tai välillisesti on

      i) valtuudet käyttää yli puolta äänimäärästä; tai

      ii) valtuudet asettaa enemmän kuin puolet hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavien toimielinten jäsenistä; taikka

      iii) oikeus johtaa yrityksen liiketoimintaa;

   b) yrityksiä, joilla on suoraan tai välillisesti a alakohdassa luetellut oikeudet tai valtuudet osapuoleen nähden;

   c) yrityksiä, joissa b alakohdassa tarkoitetulla yrityksellä on välittömästi tai välillisesti a alakohdassa luetellut oikeudet tai valtuudet;

   d) yrityksiä, joissa osapuolella on yhdessä yhden tai useamman a, b tai c alakohdassa tarkoitetun yrityksen kanssa taikka kahdella tai useammalla viimeksi mainituista yrityksistä yhdessä on a alakohdassa luetellut oikeudet tai toimivalta;

   e) yrityksiä, joissa a alakohdassa tarkoitetut oikeudet tai valtuudet on yhdessä:

      i) osapuolilla tai niihin sidossuhteessa olevilla a—d alakohdassa tarkoitetuilla yrityksillä; taikka

      ii) yhdellä tai useammalla osapuolella taikka yhdellä tai useammalla niihin sidossuhteessa olevalla a—d alakohdassa tarkoitetulla yrityksellä ja yhdellä tai useammalla kolmannella;

4) 'tuotteella' tavaraa ja/tai palvelua, mukaan lukien sekä välituotteet ja/tai -palvelut että lopputuotteet ja/tai -palvelut ja lukuun ottamatta jakelu- ja vuokrauspalveluja;

5) 'tuotannolla' tavaroiden valmistusta tai palvelujen tarjoamista, ja siihen sisältyy tuotanto alihankinnan kautta;

6) 'merkityksellisillä markkinoilla' merkityksellisiä tuotemarkkinoita ja merkityksellisiä maantieteellisiä markkinoita, joille erikoistumissopimuksen kohteena olevat tuotteet kuuluvat;

7) 'kilpailevalla yrityksellä' yritystä, joka toimii merkityksellisillä markkinoilla (todellinen kilpailija) taikka yritystä, jolla on realistiset edellytykset toteuttaa tarvittavat lisäinvestoinnit tai vastata muista välttämättömistä vaihtokustannuksista päästäkseen merkityksellisille markkinoille vastauksena suhteellisten hintojen pieneen ja pysyvään muutokseen (mahdollinen kilpailija);

8) 'yksinomaisella toimitusvelvoitteella' velvoitetta olla toimittamatta muulle kuin osapuolena olevalle kilpailevalle yritykselle tuotteita, joita erikoistumissopimus koskee;

9) 'yksinomaisella ostovelvoitteella' velvoitetta ostaa tuotteita, joita erikoistumissopimus koskee, ainoastaan osapuolelta, jonka on toimitettava ne sopimuksen nojalla.

3 artikla

Osto- ja markkinointijärjestelyt

Edellä 1 artiklassa säädettyä poikkeusta sovelletaan myös, kun:

a) osapuolet hyväksyvät toisen osapuolen erikoistumista koskevan sopimuksen ja/tai vastavuoroista erikoistumista koskevan sopimuksen taikka yhteistä tuotantoa koskevan sopimuksen yhteydessä yksinomaisen osto- ja/tai toimitusvelvoitteen; tai

b) osapuolet eivät myy itsenäisesti erikoistumissopimuksen kohteena olevia tuotteita vaan sopivat yhteistä tuotantoa koskevan sopimuksen yhteydessä yhteisestä jakelusta tai sitoutuvat nimittämään kolmannen jakelijan hoitamaan joko yksinomaisen tai muunlaisen jakelun, edellyttäen, ettei kolmas ole kilpaileva yritys.

4 artikla

Markkinaosuusraja

Edellä 1 artiklassa säädettyä poikkeusta sovelletaan, jos osallistuvien yritysten yhteenlaskettu markkinaosuus merkityksellisillä markkinoilla ei ylitä 20:tä prosenttia.

5 artikla

Sopimukset, joita poikkeus ei koske

1. Edellä 1 artiklassa säädettyä poikkeusta ei sovelleta sopimuksiin, joiden tavoitteena on välittömästi tai välillisesti, yksinään tai yhdistettyinä osapuolten määräysvallassa oleviin muihin tekijöihin:

a) vahvistaa hintoja myytäessä tuotteita kolmansille;

b) rajoittaa tuotantoa tai myyntiä; tai

c) jakaa markkinoita tai asiakkaita.

2. Edellä 1 kohtaa ei sovelleta:

a) tuotteiden määrää koskeviin sopimusmääräyksiin toisen osapuolen erikoistumista koskevien sopimusten tai vastavuoroista erikoistumista koskevien sopimusten yhteydessä eikä tuotannollisen yhteisyrityksen kapasiteetin ja tuotantomäärien asettamiseen yhteistä tuotantoa koskevien sopimusten yhteydessä;

b) myyntitavoitteiden asettamiseen eikä tuotannollisen yhteisyrityksen välittömiin asiakkaisiin sovellettavien hintojen vahvistamiseen 3 artiklan b alakohdan mukaisissa tapauksissa.

6 artikla

Markkinaosuusrajan soveltaminen

1. Edellä 4 artiklassa säädettyä markkinaosuusrajaa sovellettaessa noudatetaan seuraavia sääntöjä:

a) markkinaosuus lasketaan markkinoilla toteutuneen myynnin arvon pohjalta; jos myynnin arvosta ei ole saatavissa tietoja, asianomaisen yrityksen markkinaosuuden määrittämisessä voidaan käyttää arvioita, jotka perustuvat muihin markkinoita koskeviin luotettaviin tietoihin, mukaan lukien markkinoilla toteutuneet myyntimäärät;

b) markkinaosuus lasketaan edellistä kalenterivuotta koskevien tietojen perusteella;

c) 2 artiklan 3 alakohdan e alakohdassa tarkoitettujen yritysten markkinaosuus jaetaan tasan niiden yritysten kesken, joilla on 2 artiklan 3 alakohdan a alakohdassa luetellut oikeudet tai valtuudet;

2. Jos 4 artiklassa tarkoitettu markkinaosuus on alun perin enintään 20 prosenttia mutta myöhemmin nousee tämän tason yläpuolelle ylittämättä kuitenkaan 25 prosenttia, 1 artiklassa säädetyn poikkeuksen soveltaminen jatkuu kaksi peräkkäistä kalenterivuotta sen vuoden jälkeen, jolloin 20 prosentin markkinaosuusraja ensimmäisen kerran ylittyi.

3. Jos 4 artiklassa tarkoitettu markkinaosuus on alun perin enintään 20 prosenttia mutta myöhemmin nousee yli 25 prosentin, 1 artiklassa säädetyn poikkeuksen soveltaminen jatkuu kalenterivuoden ajan sen vuoden jälkeen, jolloin 25 prosentin taso ensimmäisen kerran ylittyi.

4. Edellä 2 ja 3 kohdan mukaista etua ei saa yhdistää siten, että kahden kalenterivuoden jakso ylittyy.

7 artikla

Peruuttaminen

Komissio voi peruuttaa tämän asetuksen mukaisen edun asetuksen (ETY) N:o 2821/71 7 artiklan mukaisesti, jos se katsoo tietyssä tapauksessa joko omasta aloitteestaan tai jäsenvaltion tai sellaisen luonnollisen henkilön taikka oikeushenkilön pyynnöstä, joka vetoaa oikeutettuun etuun, että sopimuksella, johon 1 artiklassa säädettyä poikkeusta sovelletaan, on kuitenkin vaikutuksia, jotka ovat ristiriidassa perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdassa vahvistettujen edellytysten kanssa erityisesti, jos:

a) sopimuksen seuraukset eivät ole rationalisoinnin kannalta merkittäviä tai kuluttajat eivät saa kohtuullista osuutta saavutettavasta hyödystä; tai

b) erikoistumisen kohteena oleviin tuotteisiin ei kohdistu yhteismarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla tehokasta kilpailua samanlaisten tuotteiden osalta tai sellaisten tuotteiden osalta, joita käyttäjät pitävät ominaisuuksiltaan, hinnoiltaan ja käyttötarkoitukseltaan niitä vastaavina.

8 artikla

Siirtymäkausi

Perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdassa vahvistettua kieltoa ei sovelleta 1 päivän tammikuuta 2001 ja 30 päivän kesäkuuta 2002 välisenä aikana sellaisiin sopimuksiin, jotka eivät täytä tämän asetuksen mukaisia poikkeuksen edellytyksiä, mutta jotka täyttävät asetuksessa (ETY) N:o 417/85 säädetyn poikkeuksen edellytykset ja ovat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2000.

9 artikla

Asetuksen voimassaoloaika

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

Sen voimassaolo päättyy 31 päivänä joulukuuta 2010.

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Tehty Brysselissä 29 päivänä marraskuuta 2000.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen